

Kulturni program ob desetletnici obnove Kroflnovega mlina.
Foto: Marko Sok, Kozje, junij 2011

Predstavitve študije dr. Vita Hazlerja *Nekoč grajski, danes Kroflnov mlin*.
Foto: Jasna Sok, Kozje, 26. maj 2012

OB DESETLETNICI DELOVANJA MUZEJSKEGA DRUŠTVA KOZJE

Junija 2012 je minilo deset let od ustanovitve Muzejskega društva Kozje, zametki za njegov nastanek pa segajo mnogo dlje. Pobudo za ustanovitev društva so dali »razseljeni« Kozjani, ki so svoja mladostna leta preživeli v Kozjem, pa jih je študijska ali poklicna pot zanesla v Ljubljano in druga slovenska mesta, kjer so laže uveljavili poklicne ambicije. Z upokojitvijo in manjšo obremenjenostjo so jih – v želji nekaj narediti za svoj rojstni kraj – misli, čustva ter pridobljeno znanje in izkušnje ponovno vodile v kraj njihovega otroštva in mladosti. Ti so k sodelovanju pritegnili nekaj domačinov, Kozjanov, in bili iniciatorji neformalnih srečanj. Prvo takšno neformalno srečanje je bilo že leta 1994. Srečanja so bila poleg v druženje v veliki meri usmerjena v dogovarjanja o potrebi organiziranega društva, ki bi v Kozjem poskrbelo za muzejsko zbirko, namenjeno zgodovini Kozjega in Kozjanov.

Ko je bila leta 2001 obnovljena Kroflnova domačija in razglašena za kulturni spomenik, so se v navezavi na omenjeni objekt začele priprave za ustanovitev Muzejskega društva, ki se je v pravih zgledevalo po tovrstnem vrhniškem društvu. Za predsednika društva so imenovali dr. Slavka Kremenška, ki je bil tudi sicer iniciator številnih vsebinskih predlogov in aktivnosti, za organizacijske in upravne zadeve društva pa je skrbel Edvard Krofl, lastnik obnovljene Kroflovine. V programskem smislu je društvo v desetih letih delovanja daleč preseгло na začetku zastavljene cilje. V začetnih letih delovanja so društveniki organizirali številna predavanja vidnejših strokovnjakov z različnih področij, ki so bila tako ali drugače povezana s Kozjim in Kozjanskim (dr. Slavko Ciglencečki, dr. Irena Rožman, dr. Mirjam Mencej, dr. Vito Hazler, dr. Milan Ževart, Franci Leskovšek in številni drugi). Predavanja z različnimi vsebinami pa so še dodatno vzbujala in utrjevala zgodovinsko zavest na lokalni in tudi širši ravni ter ozaveščala člane društva o pomenu kulturne dediščine. Vsa predavanja so bila izredno dobro obiskana, po nekaterih pa so se razvile tudi živahne debate.

V prostorih obnovljenega Kroflnovega mlina so društveniki postavili številne razstave, katerih pobudnik je bil predsednik društva, dr. Slavko Kremenšek; nekatere razstave pa je pripravil tudi sam ali s pomočjo fotografkinje Vladke Kobal. Z razstavno programsko usmeritvijo so dobili priložnost svoje pomembno zgodovinsko, etnološko in domoznansko gradivo razstaviti tudi nekateri drugi avtorji. Prebivalci Kozjega in Kozjanskega ter tudi obiskovalci od drugod pa so se s pomočjo razstav seznanili s številnimi dejstvi pretekle in polpretekle zgodovine obravnavanega območja. Ob stalni prisotnosti in prijazni pripravljenosti lastnika Kroflovine, Edvarda Krofla, si je bilo mogoče razstave ogledati praktično vsak dan.

Desetletnico obstoja društva smo maja obeležili z razstavo dr. Slavka Kremenška, ki nas je v ilustrativni obliki spomnila na omenjene in še številne druge dejavnosti v desetletnem delovanju. Ob tej priložnosti je bila predstavljena tudi študija dr. Vita Hazlerja *Nekoč grajski, danes Kroflnov mlin*, v kateri je opisal potek njegove obnove, kar je nazorno prikazal z diapozitivi. Čeprav je društvo v desetih letih delovanja postalo prepoznavno in imata zanj veliko posluha tudi Občina Kozje in župan, pa menim, da je po desetih letih delovanja na neke vrste prelomnici, ki jo povzročajo časovne dimenzije in nekatere lokalne spremembe. Leta 2012 je društvu uspelo pridobiti nove prostore v samem trgu Kozje, kar je postal tudi nov izziv za nadaljnje delo.

Pred društvom pa so številne nove aktivnosti. Leta 2016 naj bi v Kozjem obeležili tisočletnico prve omembe kraja. Ker želi muzejsko društvo do tedaj poglobiti zgodovinsko prepoznavnost Kozjega in Kozjanov, bo poglobljena naloga društva, da po segmentih razišče posamezna obdobja in dogodke. Dr. Slavko Kremenšek se je že lotil dokaj obsežne naloge z naslovom *Trg Kozje in tržani o t. i. meščanskem obdobju razvoja Kozjega tja do leta 1945*. Sama sem delček povojnega in socialističnega obdobja načela z obravnavo kozjanskih tekstilnih obratov in njihovih delavk. Zelo aktualna problematika o zgodovini glažutarstva in

* Mag. Jasna Sok, univ. dipl. sociolog in etnol. in kult. antropol., Kultura – izobraževanje etno Jasna Sok, s. p. 3260 Kozje, Kozje 169, E-naslov: jasna.sok@gmail.com

steklarstva na Kozjanskem ima ustrezne raziskovalce v Društvu steklarjev, s katerimi se bomo ob načrtovani obletnici tesneje povezali. Prav tako je članica društva že obdelala zbrano gradivo o zdravstvu v Kozjem. Na to temo je bila postavljena tudi razstava v Zdravstvenem domu v Kozjem. Z morebitno dopolnjeno raziskavo na to temo bi imeli tako pripravljeno tudi temo o zdravilski in zdravstveni kulturi Kozjega. Problematike šolstva v Kozjem pa smo se lotili že pred leti, ko smo pripravili obsežen zbornik *200 let šole Kozje*.

V letošnjem letu je bilo društvo uspešno na razpisu Las Obsotelje in Kozjansko. Prijavitelj projekta Kip Vizija d. o. o. Lesično in projektna partnerja Muzejsko društvo Kozje in Občina Kozje smo septembra podpisali partnersko pogodbo o izvedbi projekta »Zgodovinske osebnosti Kozjanskega in Obsotelja kot odlična priložnost skupne promocije«. V okviru projekta bomo raziskovali in pridobivali gradivo za stalno razstavo Sodstvo v Kozjem, ki bo postavljena v nekdanjih zaporih, v samem trškem jedru Kozjega. Občina Kozje bo kot partner v projektu zagotovila ureditev zaporniških celic, Muzejsko društvo Kozje pa jim bo dalo vsebino, prikazano na stalni razstavi. Razstava bo vključevala zgodovinske like, ki so s svojimi sodbami vplivali na življenje in usodo posameznika in širše skupnosti in ju krojili. Z razstavo bomo skušali slediti širšemu zgodovinskemu dogajanju v Kozjem v obravnavanem obdobju; delo na pripravi razstave že poteka. Dr. Slavko Kremenšek obiskuje celjski zgodovinski arhiv, ki hrani obsežno gradivo na temo sodstva v Kozjem za obdobje med letom 1849 in koncem druge svetovne vojne. Po mnenju nekaterih bo to prva tovrstna razstava v Sloveniji, na kateri si bo mogoče ogledati zgodovino sodstva nekega kraja. Ureditev razstave po načelih muzejske stroke pa bo nedvomno velik prispevek k bogatitvi muzejske ponudbe območja.

Odpirajo pa se še nove pobude in delovni izzivi. Medtem ko nad stalno razstavo delavsko-obrtniške stanovanjske kulture in kleparske delavnice v Kroflnovem mlinu bdi programski odbor pod vodstvom prof. dr. Vita Hazlerja, se je z nenadno smrtjo našega člana, pisatelja in pomembnega zbiratelja, Marjana Marinška, odprlo vprašanje o skrbi za njegovo zbirko Šola moje mame, postavljeno v nekdanji kaplaniji.

Zadnje čase pa društvo močno vznemirjajo tudi prazni graščinski prostori v Kozjem, v katerih vidimo idealno rešitev za postavitev razstav in ureditev ter postavitev številnih zbirk Marjana Marin-

ška. Prostore bi namenili postavitvi razstave o razvoju glažutarstva in steklarstva v Kozjem in predstavitvi bogate steklarske zbirke ter dragocenih protakolarnih daril, izdelanih v Dekorju Kozje. Vsekakor pa bi v prostorih morala dobiti svoje mesto razstava o razvoju tekstilnega obrata Mont, ki je 50 let deloval prav v graščinskih prostorih. V prostorih bi lahko uredili tudi domoznanski bibliotečni in dokumentacijski center za Kozje in njegovo okolico ipd. Skratka, prizadevanja Muzejskega društva gredo v smeri ureditve razstavnih prostorov z različno z zgodovino Kozjega in s Kozjani povezano tematiko. S strokovno utemeljeno ureditvijo trga Kozje s stalnimi razstavami Šola moje mame, Sodstvo v Kozjem in z možnostjo ogleda delavsko-obrtniške bivanjske kulture in kleparske delavnice v Kroflnovem mlinu ter z morebitno ureditvijo razstavnih prostorov v graščinski zgradbi bi Kozje obogatilo svojo kulturnoturistično ponudbo, ki bi v veliki meri prispevala k ponovni obuditvi in živahnosti dogajanja v samem trgu.

Vse naštetu pa zahteva velik angažma vseh društvenikov. Ob vse obsežnejših nalogah, ki so pred društvom, bi si želeli vanj pritegniti več delavnih članov, kar pa je kar težava. Žal so z leti v društvu prenehali delovati nekateri zunanji pobudniki ustanovitve društva. Na Občini Kozje je kljub njeni majhnosti registriranih preko štirideset delujočih društev, tako da številni domačini delujejo v več društvih hkrati ter na različnih področjih. Ob nelahkih preživetvenih strategijah – veliko domačinov se vozi na delo drugam – mnogi v popoldanskem času delajo še na kmetiji in jim ostaja le malo časa za delo v društvih. Pa vendar so mnogi ob vsem svojem delu močno vpeti v volontersko društveno delovanje. Zaradi vsega omenjenega in številnih delujočih društev je naloga pritegniti nove člane toliko težavnejša. Vse manj pa je tudi domačinov, saj se večina mladih po končanem šolanju zaposli v kraju študija. Toda društvo bo kljub nakazanim težavam ob velikem angažiranju in neizmerni pripravljenosti za delo predsednika dr. Slavka Kremenška ter ob podpori lokalne skupnosti sledilo zastavljenim ciljem, ki so predstavitev bogate in raznolike zgodovine Kozjega, ozaveščanje krajanov in spodbujanje k zgodovinskemu načinu razmišljanja. S pomočjo vsega omenjenega se lahko še naprej rojevajo nove ideje in spodbude za predstavitev Kozjega kot pomembnega kozjanskega kulturnoturističnega središča.

